
SYNODE 2022

SYNODE ONDER BIJZONDERE OMSTANDIGHEDEN

*Door Erdmann Carstens (Herrnhut) - verslaggever van de Synode
vertaald door Sylvia Motel (Zeist)*

Van 5 tot 11 maart 2022 vond in Herrnhut de digitale Synode van de Europees-Continental Broeder-Uniteit plaats. Na 2018 (Herrnhut) zou de Synode in juni 2020 weer bijeenkomen, en de voorbereidingen in Neudietendorf waren al ver gevorderd. Maar toen gooide de eerste coronalockdown roet in het eten.

In eerste instantie werd de bijeenkomst uitgesteld tot het najaar van 2020, daarna tot het voorjaar van 2021, totdat uiteindelijk het Synodebestuur en het Provinciaal Bestuur met pijn in het hart moesten besluiten om de bijeenkomst helemaal af te gelasten. Het risico dat niet alle afgevaardigden van de acht Europese landen naar de bijeenkomst zouden kunnen reizen, en dat dus het quorum van de Synode aanzienlijk in twijfel zou kunnen worden getrokken, was te groot.

Om echter het contact en de dialoog tussen de Synodeleden te onderhouden, werden twee digitale Synodefora georganiseerd, op 6 maart 2021 en (naar aanleiding van het Oudstenfeest) op 13 november 2021. Tijdens deze twee digitale bijeenkomsten bleek dat de administratie en onze Synodeleden vrij goed met het nieuwe medium wisten om te gaan en dat het ook mogelijk was om via het scherm thematisch-inhoudelijk de nodige intensiteit en diepgang te bereiken. Dit bemoedigde de verantwoordelijken om voor 2022 van begin af aan een hybride (deels fysieke, deels digitale) zitting te plannen. Het feit dat de Synodezittingen van 2016 en 2018 al steeds meer gedigitaliseerd waren, hielp ook mee bij dit besluit – de Synodeleden waren immers al geoefend in de omgang met digitale documenten (in plaats van papier) en de eigenaardigheden van een Cloud.

De tijd tot de Synodezitting werd benut om technische en juridische kwesties op te helderen. Op technisch gebied moest worden gekeken hoe de stemmingen en verkiezingen op een veilige manier zouden kunnen verlopen. Daarvoor moesten de juridische voorwaarden worden gecreëerd. Het Synodebestuur heeft daarom vooraf een aangepaste versie van het reglement van orde (RO) van de Synode rondgestuurd, die door de Synode tijdens de openingsvergadering is aangenomen. Bovendien heeft het Provinciaal Bestuur verzocht om een uitbreiding van de paragrafen 1413,2 en 1460,1 en 8 van de Kerkorde (KO), zodat in de toekomst organen van de Broeder-Unititeit, die rechtsgeldige besluiten mogen nemen, zoals Oudstenraden, maar ook Synoden, desnoods geldig digitaal of hybride kunnen vergaderen.

Voor de duur van de Synode van 5 t/m 11 maart 2022 hadden het Synodebestuur, de Synodeadministratie met vele medewerkers, de bisschoppen en het Provinciaal Bestuur de hele benedenverdieping van het gastenverblijf KOMENSKÝ ter beschikking. De vergaderzaal was niet alleen voorzien van tolkencabines en zendtechniek (in- en uitgaand beeld en geluid), ook de werkplekken van de fysiek aanwezige Synodeleden (Provinciaal Bestuur, Intersynodale Financiële Commissie en bisschoppen, alsmede notulisten) moesten conform de coronaregels over de zaal worden verspreid.

Foto: Erdmann Carstens

Nagenoeg niemand had verwacht dat een onderneming van deze omvang onmiddellijk zonder problemen zou verlopen. En zo gebeurde het dat meteen in het begin delen van de techniek niet werkten. Hier bleek dat het parallel moeten werken in drie talen (Duits, Nederlands en Engels), wat typisch is voor onze Synode, zelfs voor professionele eventsystemen een buitengewoon grote uitdaging kan zijn. De openingsvergadering moest eerst met 1 uur en daarna met 3 uur worden uitgesteld. Het technische team werkte, samen met vertegenwoordigers van een externe dienstverlener, onder grote druk terwijl de Synodeleden al aan hun avondmaaltijd zaten. Maar daarna werkte het systeem over het algemeen naar behoren. Het bestuur, de Synodeleden en vooral de tolken bleken al gauw voldoende flexibel en stressbestendig te zijn om kleine tekortkomingen op te vangen. De deelnemers lieten zich niet van de hoofdzaak afleiden door de kleine improvisaties, die telkens weer nodig bleken bij de omgang met de taalkanalen. De verslaggever en schrijver van dit stuk, die met oog op zijn taak werd geacht de hele Synode live en van nabij te volgen, werd uit bezorgdheid over de bandbreedte onmiddellijk naar zijn kantoor in de Vogtshof gestuurd en vervolgens ontmoette hij de anderen alleen tijdens de maaltijden persoonlijk. En de vóór de Synode aangekondigde livestream – de mogelijkheid voor leden van de Broedergemeente om de Synodevergaderingen thuis digitaal te volgen – werkte pas vanaf donderdag.

Zoals altijd werd de Synode-kerkdienst op zondagochtend gezamenlijk gevierd: het kleinere gedeelte samen met de plaatselijke gemeente in de kerkzaal van Herrnhut – die met zijn splinternieuwe zendtechniek vanaf de eveneens splinternieuwe zuster galerij zijn sterke kanten kon laten zien – en het grotere gedeelte digitaal via het scherm. Zo konden in principe alle gemeenten in de provincie en belangstellende broeders en zusters over de hele wereld deelnemen (voor zover de plaatselijke tijden dit toelieten). De preek werd gehouden door br. Raimund Hertzsch, lid van de kerkleiding, bij het motto van de Synode “connected - verbonden – vernetzt” over Mattheüs 12:46-50 (Want ieder die de wil van mijn Vader in de hemel doet, is mijn broer en zuster en moeder).

Een paar dagen voor het begin van de Synode, op 24 februari 2022, viel het Russische leger Oekraïne binnen. Hoewel zeker alle leden van de Synode, vooral de broeders en zusters uit Estland en Letland, na een lange periode van vrede in Europa sinds de Tweede Wereldoorlog buitengewoon ongerust waren en zich bedreigd voelden door dit schokkende feit had waarschijnlijk niemand verwacht dat deze oorlog ook een directe invloed zou hebben op de Synodezitting. In de nacht van zondag 6 maart keerde br. Gerald MacDonald (EBG Noordrijn-Westfalen) in een kleine bestelwagen terug van de Pools-Oekraïense grens. Met hem hielden drie vrouwen en vijf kinderen uit de Oekraïense stad Zaporizja halt in het gastenverblijf KOMENSKÝ. Vanaf dat moment ontmoetten de aanwezige medewerkers en Synodeleden de groep regelmatig in de foyer en de eetzaal. Het was een geluk dat mevrouw Helena Schneider, medewerkster van het Uniteitshuis in Bad Boll en secretaris van de Synode, Russisch spreekt en spontaan waardevolle hulp kon bieden als tolk. Zo was het mogelijk dat er op zondagavond in een speciale vergadering een vraaggesprek kon plaatsvinden met de drie gevluchte vrouwen en de hele Synode. Deze gebeurtenis liet een blijvende indruk achter op de Synodezitting. De Synode publiceerde vanuit de zitting een “Verklaring over de oorlog in Oekraïne”. Nog tijdens de Synode, op donderdag, kwam er een hele touringcar vol vluchtelingen aan in het gastenverblijf KOMENSKÝ.

Foto: Thomas Przulski

SAMENSTELLING VAN DE SYNODE

De huidige Synodeperiode van zes jaar begon met de zitting van 2018. Daaraan voorafgegaan sinds 2017 waren verkiezingen of de benoeming van vertegenwoordigers in de gemeenten en de werkgebieden. Behalve de gemeenten, sociëteiten en diasporagemeenschappen zijn ook de zendingsgenootschappen, het jeugdwerk, de diaconie, de scholen, de bedrijven en de geestelijke dienst door afgevaardigden vertegenwoordigd. Deze Synodezitting werd bijgewoond door 46 gekozen leden, 14 door de kerkleiding beroepen leden en 12 ambtshalve leden. Niet-stemgerechtigde leden waren de vier bisschoppen uit de provincie en zr. Roberta Hoey van de Britse Provincie; in totaal 77 personen.

De volgende (tijdelijke) gasten woonden de Synode bij: br. Hugo Fernandes Mendes (Moravian Church Foundation), Tobias Bilz (bisschop van de Evangelisch-Lutherse Kerk van Saksen), Claudia Kusch (EKD), Harald Rückert (bisschop van de Protestants Methodistische Kerk) en Andreas Nordanstig uit Zweden. 21 zusters en broeders hebben als medewerkers aan de Synode deelgenomen: de verslaggever met een assistent, de (hoofd)secretaris met twee (assistent)secretarissen en vier notulisten, vier tolken, vijf vertalers en 4 medewerkers van het technische team.

COMMISSIES EN FUNCTIES

Naast de plenaire vergaderingen worden de voorstellen en verslagen uitvoerig behandeld in zes commissies, die zich – zoals op elke Synode – ieder met een eigen onderwerp bezighouden. Elk Synodelid wordt aan het begin van de periode van zes

jaar in een commissie ingedeeld. Het is de bedoeling dat de te behandelen onderwerpen op een geconcentreerde en doeltreffende manier worden behandeld door mensen met een zo groot mogelijke kennis van zaken, terwijl tegelijk de diversiteit van de provincie wordt weerspiegeld. Leden van de kerkleiding, bisschoppen en gasten zijn gelijkmatig over de commissies verdeeld.

Foto: Sebastian Faber

De commissies kozen zelf voorzitters en woordvoerders (rapporteurs):

		Voorzitter	Rapporteur
I	Dienst en Verkondiging	Rhoïnde Mijns-Doth	Clayton Babel
II	Zending en wereldwijde kerk	Jørgen Bøytler	Jacqueline Helstone
III	Financiën en vermogen	Niels Gärtner	Patrick Blümel
IV	Diaconie, vorming en opleiding	Samuel Fink	Claudius Schiffer
V	Recht en Kerkorde	Volker Schulz	Knut Meinel
VI	Overkoepelende vragen	Barbara Reeb	Gerda Codrington

VOORSTELLEN AAN DE SYNODE EN DE VERDERE AFHANDELING ERVAN

Vóór de Synodezitting werden 25 voorstellen bij de Synode ingediend, tijdens de Synode kwamen daar nog eens 8 bij.

1. Opleiding voor de gemeentedienst door “tweedekansonderwijs”

Het voorstel werd ingediend door deelnemers aan het “studieseminar¹” die bezorgd zijn over de toekomstige situatie in de geestelijke verzorging van de gemeenten. Er zijn zeer gemotiveerde leden die alleen niet aan de voorwaarden voldoen voor een volledige academische studie. Maar ook nieuwe gemeentemodellen waarin verschillende talenten (muzikaal, pedagogisch, pastoraal...) zouden kunnen samenwerken, moeten worden onderzocht, evenals tijdelijke diensten. Suriname kan model staan met zijn seminarie voor tweedekansonderwijs. In de discussie werd gevraagd hoe de Evangelische Broedergemeente aantrekkelijk kan blijven voor belangstellenden. De kerk moet een lerende organisatie worden. Er werd ook op gewezen dat een soortgelijk initiatief nog maar enkele jaren geleden aan de Synode was voorgelegd. Besloten werd één of twee werkgroepen te vormen om de gemeenten bewust te maken van het probleem en te zoeken naar manieren om de mensen voor het kerkelijk werk te enthousiasmeren.

2. Lidmaatschap van “Churches for Future” concreet maken: stappen klimaatreductie

Het voorstel is, evenals de volgende twee, ingediend door de werkgroep “gerechtigheid, vrede en heelheid van de schepping”. Het lidmaatschap van Churches for Future kan niet alleen resulteren in een werkgroep en mag niet alleen op papier staan, maar moet leiden tot concrete maatregelen voor klimaatbescherming, waarbij de gemeenten en ieder individueel lid moeten worden meegenomen. Er worden concrete stappen genoemd zoals tempolimieten, afzien van vliegvluchten, groene stroom of ecologisch-financiële investeringen. De Broeder-Uniteit moet zich openlijk en zichtbaar achter de doelstellingen van Fridays for Future scharen. De opwarming van de aarde een halt toeroepen maakt deel uit van onze Bijbelse opdracht.

Dit voorstel is samen met het daarop lijkende voorstel 21 behandeld en als voorstel 32 aangenomen (zie aldaar).

3. Bevordering van klimaatvriendelijke, duurzame maatregelen in gemeenten

In het voorstel wordt verwezen naar het feit dat gemeenten met historische gebouwen over het algemeen niet in staat zijn de investeringen te dragen om de klimaat-schadelijke emissies en het energieverbruik te verminderen. Daarom moet er een subsidieprogramma worden opgezet.

De Synode besluit om in een werkgroep voorstellen uit te werken voor een catalogus van maatregelen met criteria voor subsidies en de financiering ervan.

4. Duurzaamheid in de gemeenten: één maatregel per jaar + verplichte rapportage

De werkgroep “Gerechtigheid, Vrede en Heelheid van de Schepping” heeft aan de hand van een checklist (BeV 10/2018) in de gemeenten navraag gedaan en verno-

¹ Jaarlijks seminar van een week voor studenten theologie, kerkmuziek, pastoraal/pedagogisch werk en aanverwante beroepen over onderwerpen van theologie, liturgie en de tradities van de Broedergemeente. (Noot van de redactie)

men dat velen, ook in Nederland, tot nu toe weinig of niets hebben gedaan. In de discussie uit men zich verheugd dat de intentie met de formule "elke gemeente één maatregel per jaar" beter uitvoerbaar wordt. Besloten wordt om de opdracht voor de werkgroep voort te zetten. Er moet een digitaal forum worden opgezet dat activiteiten inzichtelijk maakt en gemeenten en instellingen in staat stelt op een laagdrempelige manier acties en ideeën uit te wisselen.

5. De term "ras" moet worden vervangen in de Church Order

De Church Order is de Kerkorde die voor alle provincies wereldwijd geldt. Omdat wetenschappelijk bewezen is dat er geen verschillende menselijke rassen zijn en omdat de uitvinding van de term "ras" in het verleden leed en onrecht heeft gebracht, verzoeken Juliane Mihan en 24 ondersteuners de afgevaardigden van de ECP om op de volgende wereldwijde Uniteitssynode ervoor te bepleiten dat de term wordt vervangen in vier paragrafen van de Church Order. In de discussie wordt het verzoek in principe goedgekeurd, echter niet de concreet voorgestelde alternatieve formuleringen. Er wordt samenwerking geëist met native speakers Engels op dit gebied. Misschien kan een overeenkomstig voorstel ook uit het Caraïbisch gebied of de Britse provincie komen. Het idee van de diversiteit van verschillende broeders en zusters moet ook bewaard blijven. De Synode neemt een dienovereenkomstig besluit.

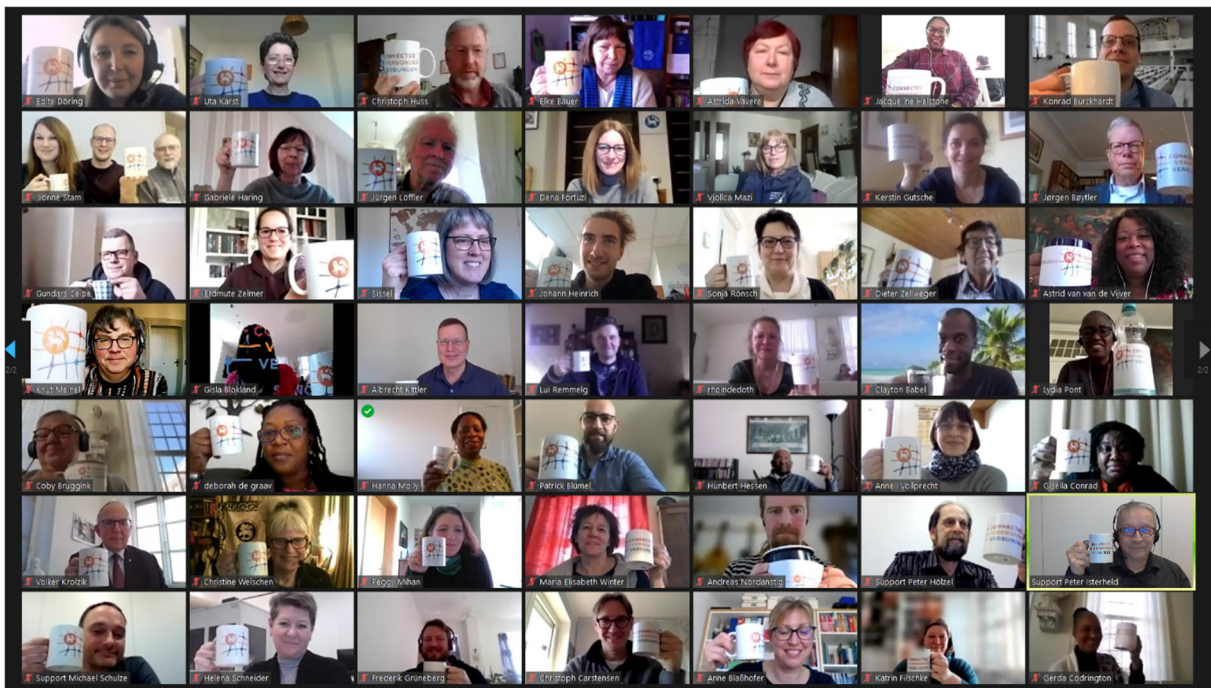
6. Verankering in de Kerkorde van preventie van seksueel misbruik

Reeds in 2014 ondertekenden de kerken in Nederland een verklaring waarin stond dat de gemeenten plaatsen moeten zijn waar mensen zich veilig kunnen voelen. Onder hen was ook de Broeder-Uniteit. Sinds enkele jaren is het Provinciaal Bestuur bezig structuren op te zetten om van de Evangelische Broedergemeente een veilige en oplettende kerk te maken in de geest van deze verklaring. Naast een gedragscode en voorschriften in het Reglement voor de Gemeentedienst, acht zij het van belang om de afwijzing van grensoverschrijdend gedrag ook in de Kerkorde te beschrijven als een centrale intentie van de Evangelische Broedergemeente. Grensoverschrijdend gedrag moet bewust worden aangepakt. Tijdens de discussie werd gevraagd

om op sommige plaatsen nog duidelijker te formuleren. Dit wordt in de aangenomen versie overgenomen.

7. Inkrimping van het Provinciaal Bestuur

In het kader van de maatregelen om het tekort op de kerkbegroting terug te dringen, heeft het Provinciaal Bestuur ook een analyse gemaakt van zijn eigen structuur en taken, met het oog op stroomlijning en grotere efficiëntie. Dientengevolge stelt zij voor de afdelingen III (Financiën en vermogen) en V (Juridische zaken, personeelszaken, onroerend goed) samen te voegen. Het huidige afdelingshoofd, Michael Schmorde, is bereid zijn dienst met ingang van 1 augustus 2022 op het niveau van referent voort te zetten. Bij het voorstel is een organigram gevoegd. In de discussie werd voorgesteld om bij voorkeur het aantal theologen in het Provinciaal Bestuur te reduceren, omdat zij dringend nodig zijn in het werk van de gemeenten. De grote meerderheid zag echter in dat de afdelingen die verantwoordelijk zijn voor de gemeentedienst (I/Nederland en IV/Duitsland) geleid moeten worden door theologische deskundigen. De Synode besloot de omvang van het Provinciaal Bestuur overeenkomstig het voorstel in te krimpen.

8. Bevestiging lidmaatschap

Het voorstel van de “Conferentie van Broedergemeenten in Duitsland” (Deutsche Konferenz) werd reeds in 2018 ingediend, maar door externe omstandigheden (tijdsdruk en verwarring met oog op de procedure aan het einde van de vergadering) werd het voorstel, tegen de verwachting in, niet aangenomen. Het voorstel werd nu in de laatste versie opnieuw ingediend en zonder hernieuwde bespreking ter behandeling naar de commissie verwezen. De commissie moest ook een soortgelijk voorstel (16)

uit Nederland behandelen, wat uiteindelijk tot een nieuw voorstel leidde (29; zie aldaar).

9. Ooggetuigenverslagen over het ontstaan van de Surinaams-Nederlandse gemeenten verzamelen

Omdat veel zusters en broeders van de generatie waarin de Nederlandse gemeenten met een Surinaams karakter 40 tot 50 jaar geleden gesticht werden, inmiddels op leeftijd zijn, moeten hun herinneringen en verslagen nu mondeling in de vorm van geluidsopnamen worden verzameld, beveiligd en vervolgens ook toegankelijk worden gemaakt. De tijd dringt. In de discussie werd ernaar verwezen dat deze wens dicht in de buurt komt van de persoonlijke levenslopen zoals wij die in de Evangelische Broedergemeente kennen. In de Britse provincie is er een soortgelijk project opgezet. Er werd ook geëist om het idee uit te breiden naar de wereldwijde kerk, het zou ook belangrijk zijn om sterker de hele zendingsgeschiedenis onder ogen te zien. Het oorspronkelijke idee van de gemeente Noord-Holland mag daarbij echter niet verloren gaan, het heeft een bijzondere urgentie. De Synode besluit daartoe.

10. Uniteitsbijdrage vanaf 2023

Met de uniteitsbijdragen betalen de gemeenten de personeelskosten voor de predikanten en de jeugdwerkers die in hun gemeente werkzaam zijn. Deze uniteitsbijdragen zijn echter niet toereikend om de door de Uniteit tewerkgestelde predikanten volledig te betalen. Om het tekort bij de Uniteit te verminderen, werden de uniteitsbijdragen in 2016-2021 verhoogd. Een vervolgregeling werd noodzakelijk. De subsidie van de Uniteit moet nu op hetzelfde niveau blijven. Door de stijgende kosten, bijvoorbeeld ten gevolge van tariefverhogingen, zullen de uniteitsbijdragen echter blijven stijgen. Dit voorstel werd ingediend door het Provinciaal Bestuur en de Intersynodale Financiële Commissie. In Nederland en Duitsland gelden telkens ietwat andere bepalingen. Een nieuwe campagne moet het begrip en de bereidheid in de gemeenten bevorderen. De Synode neemt het voorstel aan.

11. en 12. Nieuwe bepaling kerkelijke bijdrage

Met dit voorstel willen het Provinciaal Bestuur en de financiële commissie de berekening van de kerkelijke bijdragen (bijdragen van de leden om hun kerk te financieren) voor de leden eenvoudiger en directer maken. In plaats van de vroegere "tabel", die in het verleden vaak tot onzekerheden en vragen heeft geleid met oog op de interpretatie, komen er nu tabellen waaruit iedereen onmiddellijk het voor hem geldende maandbedrag kan aflezen. Dit geldt alleen voor Duitsland, in Nederland geldt een "3%-van-netto-systeem" en kleinere regio's stellen hun eigen regelingen op. Voorstel 12 heeft betrekking op de noodzakelijke wijzigingen in de Kerkorde. In de plenaire vergadering was er verder geen discussie over deze voorstellen. De Synode besluit de inwerkingtreding op 01-01-2023.

13. Educatieve opdracht televisieprogramma's

Met haar voorstel wilde zr. Berenz (Herrnhut) bereiken dat de openbare televisiezenders hun educatieve opdracht meer vervullen door minder misdaadfilms uit te zenden. Met slechts 3 Synodeleden vond het voorstel niet genoeg ondersteuning. Daarom werd het voorstel niet door de Synode ter bespreking aanvaard.

14. Stagemogelijkheden voor potentiële bestuurders

Twaalf Nederlandse Synodeleden zetten zich in voor het scheppen van stagemogelijkheden voor potentiële Oudstenraadsleden, Synodeleden, bestuursleden en bestuurders in de ECP. Hun voorstel baseert op de ervaring dat het vaak moeilijk is om kandidaten voor dergelijke taken te vinden, omdat er te weinig kennis is over de eisen. Het idee wordt breed gesteund. De Synode besluit het idee te laten behandelen door de nieuwe werkgroep bij voorstel 1 (Nieuwe vormen van gemeenschapsdienst en vorming; zie boven). Ook moet worden nagedacht over mogelijkheden om in bepaalde gevallen de kosten te vergoeden.

15. Gemeentevergadering – Uitbreiding gerechtigden (NL)

De Centrale Raad in Nederland dient het voorstel in om de kring van gerechtigden tot deelname aan de gemeentevergadering in Nederland uit te breiden – zoals overigens al in de praktijk gebeurt. Daartoe moet de bepaling in de Kerkorde (KO) aangepast worden. In wezen gaat het hier om het (in Duitsland niet bekende) onderscheid tussen doopleden en bevestigde leden. De Synode besluit tot een duidelijke, sterk vereenvoudigde versie van de KO.

16. Harmonisatie van het lidmaatschapsrecht

Dit is een voorstel van de Centrale Raad in Nederland. In de inleiding wordt aangegevoerd dat de formuleringen in de Kerkorde al sinds tientallen jaren niet meer overeenstemmen met de werkelijkheid in Nederland. Ook hier gaat het om het belangrijke onderscheid in Nederland tussen “doopleden” en “bevestigde leden”, omdat daar de godsdienstige volwassenheid pas op de leeftijd van 18 jaar geldt. Hierdoor is de beslissing veel meer een individuele, betrekkelijk zwaarwegend besluit, terwijl het in Duitsland een min of meer vanzelfsprekende “rite de passage” is. In Nederland worden veel leden niet of pas op hogere leeftijd bevestigd. Opnieuw dringt de Synode erop aan dat de bepalingen van de Kerkorde eenvoudiger en algemeen begrijpelijker worden geformuleerd. Omdat het qua onderwerp te maken heeft met voorstel 8 (bevestiging lidmaatschap; zie boven), worden de twee samengevoegd, zie voorstel 29.

Synodebestuur: Br. P. Vogt en zr. N. Cambridge, tussen hen br. F. Waas, bisschop

17. Kiesrecht in Nederland

De Centrale Raad verzoekt om wijziging (verduidelijking) van bepalingen in de Kerkorde over het kiesrecht voor de Synode en de Oudstenraad in Nederland. Ook hier is er lange tijd een discrepantie geweest tussen Kerkorde en praktijk (zoals opgemerkt met betrekking tot voorstel 16), want ook hier speelt het verschil tussen dooplid (actief stemrecht) en bevestigd lid (passief stemrecht) een rol. Er zijn te veel verwijzingen tussen verschillende paragrafen in de Kerkorde. De zaak blijkt ingewikkeld te zijn en wordt een tweede maal naar de commissie verwezen. Tenslotte keurt de Synode wijzigingen van de Kerkorde goed met duidelijke regelingen over actief en passief kiesrecht, bepalingen over de minimumleeftijd (actief 16 jaar, passief 18 jaar) en alle andere vereisten (betaling van kerkelijke bijdrage, bevestiging, ledenlijst).

18. Mogelijkheid tot vrijstelling van liturgische kledingvoorschriften

De Oudstenraad van Kleinwelka heeft het voorstel ingediend dat degenen die dienen bij het Heilig Avondmaal (acoliëten) geen witte talaar hoeven te dragen. De reden hiervoor is dat sommigen, die anders wel bereid zouden zijn om te dienen, terugschrikken voor de witte talaar, omdat het hen te pastoraal en klerikaal lijkt. In de discussie werd opgemerkt dat de kennis hierover in de gemeenten blijkbaar verloren is gegaan. Er is helemaal geen voorschrift met betrekking tot de witte talaar. In de Nederlandse en ook in sommige Duitse gemeenten wordt er in de praktijk andere gepaste kleding gedragen. Aan de andere kant is de witte talaar ook een traditie in andere provincies, en scheidt dus een band. Veel Synodeleden raden aan de witte talaar positief op te vatten: volgens Openbaring 7:9 is het de kleding van de verlost van de Heer, die de dienstgemeenschap en het “priesterschap van alle gelovigen” symboliseert. Het feit dat in de Broedergemeente niet alleen geordende predikanten een talaar dragen is dus een sterk teken. De Synode pleit voor een diepergaand gesprek in de gemeenten om de liturgische kleding te begrijpen, maar pleit tegelijkertijd voor vrijheid in de omgang met deze tradities om de mensen aan te moedigen bij het Avondmaal mee te werken.

19. Bescherming van het ongebooren leven

Vijftien indieners van dit voorstel uit de gemeente Herrnhut geven gevolg aan een besluit van de Synode van 2018, waarin het Provinciaal Bestuur wordt opgeroepen om zich onder andere bezig te houden met “momenteel prangende kwesties – bijvoorbeeld rond ethische beslissingen aan het begin en het einde van het leven (...)” (B+V 12/2018) en eisen nu dat de bescherming van het ongebooren leven in de gemeenten en instellingen en door de bestuursorganen actief gesteund wordt. Zij zien de volledige liberalisering van abortussen in Duitsland in het maatschappelijk debat en bij de regeringspartijen als ver gevorderd. Er werd reeds levendig gediscussieerd toen het voorstel in de plenaire vergadering werd ingeleid, onderbroken door moties van orde. Meerdere Synodeleden steunen het voorstel, maar vinden de motivatie problematisch en eisen een behandeling met open einde. Het is een ingewikkelde kwestie. Daarom moet het (ook) in de theologische commissie verder worden behandeld. Uiteindelijk kwam de synodale commissie, die zich met dit voorstel bezighield, tot de conclusie het voorstel af te wijzen, met als argument dat – in tegenstelling tot de mening van de indieners – het onderwerp wel degelijk sterk aanwezig is in de gemeenten. Zwangere vrouwen in conflict zouden daar op verantwoorde wijze en met aandacht voor het individuele geval steun en hulp kunnen vinden – centrale kerkelijke-institutionele verklaringen zouden noch nuttig noch nodig zijn. Integendeel, te vreezen valt dat zij polariseren.

20. Er moet een debat komen over de naam van de kerk

Veertien broeders en zusters uit de jeugd en ondersteuners dienen het voorstel in om openlijk over de kerknaam “Broedergemeente” te discussiëren. Het sluit alle niet-mannelijke leden uit. Dit zou belangstellenden kunnen afstoten. De ECP-jongeren hechten veel waarde aan de toekomstige levensvatbaarheid van hun kerk. Zij zien ruimte voor verandering in deze kwestie, ook al is dit bijna 25 jaar geleden ook al besproken. In de discussie werd naar voren gebracht dat het een historische naam is, die verband houdt met de oude Unitas Fratrum, en dat, om de toekomst in te kunnen gaan, wortels ook belangrijk zijn. Maar het is de moeite waard naar de naam te kijken om te begrijpen welk programma erachter staat; we moeten er de tijd voor nemen. De Synode draagt het Provinciaal Bestuur op een gespreksproces in de gemeenten op gang te brengen en, indien het erop lijkt dat een meerderheid van de leden zou instemmen met een naamswijziging, een werkgroep in te stellen.

21. ECP moet tot 2030 klimaatneutrale kerk worden

Veertien broeders en zusters van het supraregionale jeugdwerk leiden dit voorstel in. Zij zetten het voorstel kracht bij met een indrukwekkende zelfgemaakte video die tegelijk de groet is van de jongeren aan de Synode. Daarin scanderen de jongeren herhaaldelijk: “Wij rekenen op jullie – steun de klimaatvoorstellen!”. Om het doel te bereiken moeten alle CO₂-emissies worden geregistreerd en gecontroleerd op hun vermijdbaarheid. Daartoe wordt een instantie opgericht die ook de compensatie voor onvermijdelijke emissies moet organiseren. Als internationale kerk heeft de ECP een bijzondere verantwoordelijkheid om op te komen voor klimaatgerechtigheid; zij moet ook het goede voorbeeld geven voor anderen. In de discussie werd de inzet van de jeugd toegejuicht, maar er werd ook gewaarschuwd dat te veel bureaucratie ertoe zou kunnen leiden dat middelen voor het eigenlijke doel verloren gaan. In de commissie werd dit voorstel, samen met voorstel nr. 2 “Stappen naar klimaatreductie”, opgenomen in een nieuw voorstel 32. Zie aldaar.

22. Broedergemeente Zwickau vraagt om opheffing van haar status als zelfstandige gemeente

De gemeente Zwickau wil als gemeenschap doorgaan, maar onzelfstandig, zonder de lasten van een gemeentestructuur. De Synode is bezorgd over deze stap van deze bijzondere gemeenschap met haar bijzondere geschiedenis en een bijzonder geestelijk leven. Uitgerekend de gemeenten in de grote steden zouden potentieel moeten hebben. Er zijn echter al pogingen gedaan, zowel door de gemeente als door het Provinciaal Bestuur. En juist in Zwickau is er een rijk spectrum van andere christelijke gemeenschappen. De gemeente Zwickau heeft opmerkelijk trouwe leden, maar er zijn geen jonge leden meer. De resterende, bejaarde broeders en zusters blijven regelmatig bij elkaar komen, maar er is niet meer genoeg kracht voor een Oudstenraad en de administratieve taken van een aparte rechtsvorm. Vanuit de Synode wordt er verzocht de geestelijke verzorging veilig te stellen. De Synode besluit de opheffing van de gemeente per 31-12-2022.

23. Herziening van bepalingen van de Kerkorde, zodat organen ook digitaal kunnen vergaderen

Met dit besluit wil de Synode in de Kerkorde vaststellen dat organen – Synode of Oudstenraad – digitaal mogen vergaderen. Natuurlijk hebben fysieke ontmoetingen altijd de voorkeur, indien zij mogelijk zijn.

24. Bisschopsverkiezing uitgesteld tot fysieke vergadering

Voor de dringende verkiezing van een bisschop (drie van de vier bisschoppen in onze Provincie zijn gepensioneerd!) heeft het Provinciaal Bestuur het voorstel ingediend om de verkiezing te mogen uitstellen totdat er een buitengewone zitting van de Synode plaatsheeft. Het is van voordeel als de afgevaardigden fysiek bij elkaar komen, vooral als er meerdere kandidaten zijn. Dit werd aan het begin van de Synode onmiddellijk in de plenaire vergadering besloten. De buitengewone zitting staat gepland voor juni 2023 in Herrnhut.

25. Aanvulling van de stichtingswet: Bestuurslid zonder lidmaatschap van kerk

Het Provinciaal Bestuur diende het voorstel in om in de wet op de stichtingen van de ECP de mogelijkheid op te nemen dat in individuele gevallen een lid van het stichtingsbestuur bij wijze van uitzondering niet tot een christelijke gemeente hoeft te behoren. In principe blijft het lidmaatschap van een kerk belangrijk om het christelijke profiel van de stichtingen in stand te houden. In een concreet geval wil de schoolstichting echter een financieel deskundige, die al lange tijd voor hen werkt, benoemen in het bestuur. Daarvoor biedt de wet in haar huidige vorm geen mogelijkheid. De Synode besluit daartoe zoals voorgesteld.

26. en 27. Dechargeren Provinciaal Bestuur en Intersynodale Financiële Commissie

De Synode verleent met unanimiteit van stemmen decharge aan deze twee bestuursorganen van de kerk, na bespreking van de voorgelegde activiteitenverslagen door commissie III “Financiën en Vermogen”.

28. Werkzaamheden theologische commissie

De theologische commissie als permanent orgaan werd na bespreking van het overlegde verslag bedankt voor haar werk. Deze keer lag de nadruk van haar werkzaamheden op het gebied van de interreligieuze dialoog. De commissie krijgt de opdracht concrete suggesties voor de gemeenten uit te werken en materiaal ter beschikking te

stellen. Op de volgende Synode zal tijd worden uitgetrokken voor een uitwisseling van ervaringen in gemeenten, scholen en instellingen.

29. Vragen rond lidmaatschap (uit 8 en 16)

Men heeft zich intensief beziggehouden met de weg van jongeren van de doop tot het volwaardig lidmaatschap, in het geval van voorstel 8 al sinds 2014. Nu is er een regeling met meer duidelijkheid, die zowel in Nederland als in Duitsland kan worden toegepast en rekening houdt met de bijzonderheden van beide regio's.

30. Boodschap aan de Herrnhuter Mission Zwitserland

In de dank voor het werk van de Herrnhuter tak van Mission 21 in Zwitserland wordt speciaal melding gemaakt van de werkzaamheden tijdens de pandemie en de inzet voor de theologische opleiding in Tanzania.

31. Dank voor verslagen

De Synode dankt de theologische commissie en de commissies voor liturgische vraagstukken in Nederland en in het Duitse taalgebied voor hun verslagen en wenst veel kracht en zegen toe voor hun verdere werk.

32 Churches for Future – klimaatneutrale kerk tot 2030

De Synode heeft lang gediscussieerd over de eisen, waarvan sommige zeer concreet en dringend zijn. Het ging om niets minder dan het juiste evenwicht tussen vastberadenheid en betrokkenheid in de strijd tegen een klimaatramp enerzijds en realistische haalbaarheid anderzijds. Voor concrete maatregelen dient de samenwerking met andere kerken te worden gezocht.

33. Dank aan de zendingsorganisaties in de provincie

Er zijn vijf zendingsorganisaties in de provincie (Zwitserland, Zweden, Nederland, Duitsland, Denemarken) die vertegenwoordigers naar de Synode sturen en aan de Synode verslag uitbrengen. Deze keer zijn er geen verslagen ontvangen van ZZg (Nederland) en FEBS (Zweden). De Synode neemt hier met spijt kennis van.

De Synode dankt de zendingsorganisaties en benadrukt in het bijzonder dat de goede en nog steeds groeiende samenwerking tussen de Europese zendingsorganisaties een netwerk doet ontstaan waarvan verschillende projecten in de wereldwijde Broeder-Uniteit profiteren. De Synode is verheugd dat jongeren nog steeds in verschillende provincies vrijwilligerswerk doen. Daardoor worden zij ook aangezet om contact te houden met de Broedergemeente in hun Europese thuislanden.

In dit verband wordt ook het werk van het “Huis van Godsdiensten” in Bern genoemd, waarin de Broeder-Uniteit en de Broedergemeente in Zwitserland vanaf het begin een belangrijke rol hebben vervuld.

Foto: Sebastian Faber

VOORSTELLEN EN BESLUITEN – OVERZICHT

Voorstellen die vóór de vergadering zijn ontvangen			
	Onderwerp	Ingediend door	Resultaat
1	Opleiding voor de gemeentedienst door “tweedekansonderwijs”	studieseminar	gewijzigd besloten
2	Lidmaatschap van “Churches for Future” concreet maken: stappen naar klimaatreductie	Werkgroep voor gerechtigheid, vrede en heelheid van de schepping	in nieuwe versie als voorstel 32 besloten
3	Klimaatvriendelijke maatregelen in de gemeenten: oproep + promoten!		gewijzigd besloten
4	Duurzaamheid in de gemeenten: één maatregel per jaar + verplichte rapportage		gewijzigd besloten

5	De term “ras” moet in de Church Order worden vervangen	Juliane Mihan en 24 ondersteuners	gewijzigd besloten
6	Preventie van seksueel misbruik moet worden verankerd in de Kerkorde	Provinciaal Bestuur	gewijzigd besloten
7	Inkrimping van het Provinciaal Bestuur	Provinciaal Bestuur	besloten
8	Bevestiging lidmaatschap	Conferentie van Broedergemeenten in Duitsland (“Deutsche Konferenz”)	in nieuwe versie als voorstel 29 besloten
9	Opname van mondelinge getuigenissen over het ontstaan van de Surinaams-Nederlandse gemeenten	Gemeente Noord-Holland	gewijzigd besloten
10	Uniteitsbijdragen vanaf 2023	Provinciaal Bestuur	gewijzigd besloten
11	Nieuwe tabellen om de kerkelijke bijdragen gemakkelijker te kunnen berekenen	Provinciaal Bestuur en Intersynodale Financiële Commissie	besloten
12	Wijziging van het systeem betreffende de kerkelijke bijdrage	Provinciaal Bestuur	besloten
13	De openbare televisiezenders zouden meer moeten doen om hun educatieve opdracht te vervullen en minder misdaadfilms uitzenden	zuster en broeder Berenz, Herrnhut	niet aangenomen
14	Creëren van stagemogelijkheden voor potentiële leden van Oudstenraden, Synodeleden, bestuursleden en bestuurders	12 Nederlandse Synodeleden	gewijzigd besloten
15	De kring van gerechtigden voor deelname aan de gemeente-vergadering in Nederland moet worden uitgebreid	Centrale Raad Nederland	gewijzigd besloten
16	Het lidmaatschapsrecht in Duitsland en Nederland moet in de Kerkorde worden geharmoniseerd	Centrale Raad Nederland	in nieuwe versie als voorstel 29 besloten
17	Wijziging (verduidelijking) van de bepalingen van de Kerkorde betreffende het kiesrecht voor de Synode en de Oudstenraad in Nederland	Centrale Raad Nederland	gewijzigd besloten
18	Toestemming voor niet dragen van witte talaar bij het Avondmaal	Oudstenraad Kleinwelka	gewijzigd besloten
19	Bescherming van het ongebooren leven	15 zusters en broeders uit Herrnhut	in deze vorm afgewezen

20	De naam van de kerk moet worden besproken in verband met het feit dat met "broeders" niet alle leden zijn vertegenwoordigd	14 zusters en broeders uit de jeugd en ondersteuners	besloten
21	De ECP moet tot 2030 een klimaatneutrale kerk worden	14 broeders en zusters uit het supraregionale jeugdwerk	in nieuwe versie als voorstel 32 besloten
22	Broedergemeente Zwickau vraagt om opheffing van haar status als zelfstandige gemeente	Oudstenraad Zwickau	gewijzigd besloten
23	Herziening bepalingen van de Kerkorde, zodat organen ook digitaal kunnen vergaderen	Provinciaal Bestuur	besloten
24	Bisschopsverkiezing uitgesteld tot buitengewone fysieke vergadering 2023	Provinciaal Bestuur	besloten
25	Toevoeging aan stichtingswet: een lid van het stichtingsbestuur mag bij uitzondering geen lid zijn van een kerk	Provinciaal Bestuur	besloten
Voorstellen die tijdens de Synode zijn ingediend en aangenomen			
26	Dechargeren van het Provinciaal Bestuur		
27	Dechargeren van de Intersynodale Financiële Commissie		
28	Op basis van de resultaten van de theologische commissie bij de interreligieuze dialoog moet er verder worden gewerkt in de gemeenten en op de volgende Synode		
29	Bevestiging van het lidmaatschap (samenvoeging en afhandeling van de voorstellen 8 en 16)	Commissie V "Recht en Kerkorde"	besloten
30	Dank aan Herrnhuter Mission Zwitserland		
31	Dank aan de theologische commissie en de liturgische commissies D en NL		
32	ECP wil tot 2030 een klimaatneutrale kerk worden (samenvoeging en afhandeling van de voorstellen 2 en 21)	Commissie IV "Diaconie, vorming en opleiding"	besloten
33	Dank aan de zendingsorganisaties in de provincie		

VERSLAGEN VAN HET PROVINCIAAL BESTUUR EN DE INTERSYNODALE FINANCIËLE COMMISSIE

Br. Michael Schmorrdé bij het verslag van het Provinciaal Bestuur. [Foto: Sebastian Faber]

Dit zijn de zwaargewichten onder de verslagen aan de Synode. Zij worden enige tijd vóór de vergadering schriftelijk aan de Synodeleden en ook aan de gemeenten toegestuurd, en dan pas op de Synodezitting zelf mondeling aangevuld. Aangezien de zitting van 2020 echter moest worden afgelast, waren er al twee jaar verstreken sinds de schriftelijke verslagen van januari 2020. Daarom heeft het Provinciaal Bestuur op 31 oktober 2021 een aanvullend verslag aan de Synode gestuurd, waarbij natuurlijk al het een ander was afgerond en verder ontwikkeld. De meest actuele stand van zaken werd vervolgens door de mondelinge aanvullingen tijdens de Synodezitting gegeven. Deze keer bracht het Provinciaal Bestuur hoofdstuk per hoofdstuk verslag uit (niet per afdeling), hetgeen door de Synodeleden als zeer zinvol werd ervaren. Aangezien het verslag en het aanvullende verslag – zonder het hoofdstuk “Personeelszaken” – op internet beschikbaar zijn (<https://nederland.ebg.nl/synode/295>) en ook in alle gemeentekantoren van de Broedergemeente en door de afgevaardigden in hun geheel kunnen worden ingezien, concentreert het volgende verslag zich vooral op de aanvullingen en de discussie tijdens de Synodezitting.

Netwerken

“Sterke centra – een verbindend netwerk – inspirerende regionale en internationale events” is het leidende thema van de huidige Synodeperiode. Netwerken wordt opgevat als een vorm van leven en werken die vanaf het begin kenmerkend is geweest voor de Broedergemeente, en die nu met het oog op bestaande taken, maar ook met het oog op het dalende aantal leden bijzondere aandacht moet krijgen, moet worden geactiveerd en benut. Vooral tijdens de coronapandemie heeft het onderwerp veel gewicht gekregen, en daarbij met name het aspect “digitalisering”. Het is een voordeel dat het Provinciaal Bestuur en de meeste andere gemeentelijke organen al enige tijd ervaring hebben met digitale conferenties. Thuiswerken, kerkdiensten en bijbelgesprekken online maken nu deel uit van het dagelijks leven. Met het online forum “Moravians in Conversation”, dat ongeveer vier keer per jaar gepland staat, is

ook een internationale opzet tot stand gekomen. Onder de titel “BG online” zijn twee deeltijdfuncties ingesteld om de gemeenten inhoudelijk en technisch te begeleiden bij de digitalisering van hun diensten. Het is de bedoeling om elke week een dienst van de Broedergemeente online beschikbaar te stellen.

Gehele Provincie

In het aanvullende verslag wordt in het bijzonder op de volgende punten gewezen:

350e sterfdag van **Jan Amos Komenský** (Comenius; laatste bisschop van de Oude Broeder-Uniteit) – veel van zijn onderwerpen zijn zeer actueel. Het “labyrintproject” in de kerkzaal van Herrnhut in de zomer 2020 heeft zich zeer intensief met de ideeën van Comenius beziggehouden.

Gezinswerk: Het "Familienfestival" op de Herrnhag is uitgegroeid tot een event van de ECP. Het voorstel van actieve leden om het gezinswerk te versterken door een verantwoordelijke hiervoor aan te stellen is inmiddels verwezenlijkt.

De aanvraag van **Herrnhut** om op de UNESCO-**werelderfgoedlijst** te komen, samen met Bethlehem, PA en Gracehill in Noord-Ierland: Met het oog hierop en op de jubilea van Herrnhut in 2022 en van de kerk in 2027, werd met br. Wieland Menzel een bevoegd coördinator voor het cultuurtoerisme van de ECP in dienst genomen. De erkenning van Herrnhut als werelderfgoed kan ook als representatief worden gezien voor andere plaatsen met het typische vestigingskarakter van de Broedergemeente. Met deze gemeenten wordt van gedachten gewisseld over de wens naar een netwerk en de behoefte aan steun op het gebied van cultuurtoerisme. Ook contacten met Tsjechische projecten (Kunvald, Suchdol) zijn onderdeel van het programma van de coördinator.

Ervaringen met de **Uniteitsbijdrage** (bijdrage van de gemeenten aan de personeelskosten): De noodzaak van een verhoging wordt overal gezien, en met de motivatiecampagne stegen de kerkelijke bijdragen. Maar er is nog steeds reden tot bezorgdheid. De bijdrage moet verder volgens plan worden verhoogd. Om de gemeenten te ontlasten werd de laatste fase over twee jaar gespreid (2021 en 2020). Daarna zouden de gemeenten alleen nog maar loonstijgingen en een eventuele uitbreiding van het aantal formatieplaatsen bijkomend moeten dragen (zie voorstel 10, pag. 10).

Gemeentedienst: De laatste jaren zijn er buitengewoon veel broeders en zusters in nieuwe gemeenten beroepen. Een uitdaging is de omgang met tijdelijke vacatures. In de tijd van de verslaglegging was er één vicaris in Duitsland en één in Nederland.

Koloniaal verleden: In de verwerking van de geschiedenis van de Broedergemeente met oog op de slavernij gaat het om het karakter van onze provincie als inclusieve kerk, waar mensen van verschillende achtergronden en culturen gelijke participatiemogelijkheden hebben. Het is belangrijk dat dit proces niet gezien wordt als een proces binnen de Nederlandse regio, maar als taak van de gehele provincie. Er werden drie prioritaire thema's vastgesteld: verwerking van de geschiedenis, gesprekken over Winti en participatie van alle groepen in de leiding op alle niveaus. Het proces staat aan het begin.

In de **discussie** werd onderstreept dat de verwerking van de slavernij en het kolonialisme ook een actueel onderwerp is in het maatschappelijk discours, in de academische wereld, in de media en in de kunst. Het Völkerkundemuseum (Etnologisch Museum) van Herrnhut houdt zich bezig met vraagstukken rond provenance.

Op het gebied van de opleiding van theologen baart de achteruitgang sinds acht jaar grote zorgen. Het is moeilijk om geïnteresseerde studenten te vinden. Het probleem dat er amper nieuwe en jonge theologen zijn is even groot als het probleem van de financiën! Het beroep moet aantrekkelijker worden gepresenteerd. De toegang moet ruimer worden, maar het theologisch niveau moet gehandhaafd blijven. De situatie rond opgeleide kerkelijk werkers is eveneens reden tot grote zorg.

Regio Duitsland

Alle gemeenten zijn sterk geraakt door de Covid-19-pandemie, en vaak botsten de verschillende opvattingen over de omgang ermee. Het Provinciaal Bestuur en de bisschoppen ondersteunden bij de bemiddeling. Een theologische en gemeenschappelijke verwerking van het gehele complex “coronapandemie” heeft in de ECP nog niet plaatsgevonden. Maar bovenal houdt de Synode zich bezig met de ontwikkeling van het aantal leden en de gevolgen daarvan; het **debat** over dit deel van het verslag was een van de meest intensieve discussies op de Synode: de ontwikkeling moet niet alleen met lede ogen worden aangezien, maar moet ook als een wake-up call worden opgevat. Leren van anderen, nieuwe vormen van gemeentelieven, vrijwilligerswerk als een typisch middel van de Broedergemeente, de krachten bundelen met christenen uit andere kerken, regionalisering, maar ook de plaatselijke behoeften niet onderschatten, waren de voornaamste gedachten.

Regio Nederland

De coronapandemie heeft sommige processen vertraagd. Maar met “EBG in Gesprek”, een soort talkshow over belangrijke actuele onderwerpen via YouTube met deelname via live chat, is er ook een nieuw format ontstaan dat potentieel heeft voor de toekomst. De gemeenten in Nederland zijn nog bezig met het opbouwen van hun ledenbestand in Scipio-online. Er zijn echter nog geen statistieken beschikbaar. Bij dit onderdeel waren er geen toevoegingen.

Kleinere regio's

Zweden: Predikant Mats Linde begon zijn dienst in januari 2021, als opvolger van br. Joakim Johansson in Gothenburg. **Albanië:** Enkele honderd gezinnen rond de Broedergemeente werden tijdens de strenge lockdown met voedselpakketten ondersteund. **Estland:** Het Provinciaal Bestuur hoopt de contacten in de komende jaren weer te kunnen intensiveren. **Letland:** Er is een nieuwe vereniging opgericht voor het werk van de Broedergemeente: “Verenigde Broedergemeente in Letland”. Het is niet de bedoeling dat dit een vrije kerk wordt, men blijft ook in de toekomst vasthouden aan het concept van diasporawerk. - Hier waren geen aanvullingen op het schriftelijk verslag van oktober 2021.

Werkgebied Jeugdwerk

In het jeugdwerk heeft de coronacrisis tot veel creatieve ideeën geleid. Dit kan echter niet verhullen dat het werk op veel plaatsen op gemeentelijk en supraregionaal niveau met grote beperkingen te maken had. Veel jongeren zijn er niet meer bij betrokken – jonge mensen groeien er snel in, maar even snel weer uit!

Er waren tijdens de Synode geen aanvullingen of opmerkingen bij de werkgebieden **zusterwerk**, **kerkmuziek**, **conciliair proces** en **online-aanbod**.

Er waren tijdens de Synode geen aanvullingen of opmerkingen bij de hoofdstukken **“Uniteit en Zending”** en **“Oecumene”**.

Bij het hoofdstuk **Dagteksten** voegde br. Hertzsch, plaatsvervangend voor zr. Carstens die ziek was, er alleen aan toe dat er gezocht werd naar een nieuwe redacteur voor de dagteksten voor jongeren (intussen met succes).

Zr. Hanna Molly (EBG Amsterdam-Zuidoost),
br. Frieder Waas, bisschop [Foto: Sebastian Faber]

Public Relations en fondsenwerving

De fundraising van grote donaties (“Herrnhuter christelijke filantropie”) ontwikkelt zich succes. Het gezamenlijke **Instagram-account van de ECP en HMM** is sinds 1 maart 2021 online met dagelijkse posts. De website www.herrnhuter.de wordt sinds het begin van de coronapandemie bijkomend gebruikt als platform voor het grootste deel van het **online aanbod** van de Duitstalige gemeenten. Vanuit de deelstaten Saksen, Saksen-Anhalt en Thüringen, waar acht gemeenten van de ECP gevestigd zijn, zendt de radiozender “Mitteldeutscher Rundfunk” ochtendwijdingen, radio- en televisiediensten uit, die vele duizenden luisteraars en kijkers bereiken. Daarom draagt de ECP bij aan de financiering van de **verantwoordelijke voor de bijdragen van de vrije kerken** bij de MDR. De dagelijkse impuls bij de dagtekst “Virtuele Bethlehemskapel” (kortweg **Bethlehem**) verschijnt al zeven jaar met een gestaag groeiend aantal abonnees tot ver buiten de Broedergemeente.

Onder de titel “Ochtendgroet” wordt het ook in Nederland verzonden. Gepland is dat “Bethlehem” onderdeel wordt van de (Duitse) Dagteksten-app.

De **Graf Zinzendorf Stichting** heeft sinds 2019 jaarlijks projecten in de ECP kunnen financieren. – Er waren geen mondelinge aanvullingen bij dit hoofdstuk. De plenaire vergadering stelde kritische vragen over de stand van zaken rond de **public relations en de fondsenwerving in Nederland** en eiste meer efficiëntie en meer nabijheid tot de gemeenten.

Diaconie en scholen

Het **gastenverblijf KOMENSKÝ** in Herrnhut heeft sterk geleden onder de coronapandemie. De schade werd enigszins beperkt door werktijdverkorting en overheidssteun. Er vielen geen ontslagen onder het vaste personeel. - De **Zinzendorfschulen Herrnhut** zijn de laatste jaren sterk gegroeid, en de bestuursstructuur van het stichtingsbestuur en de schoolleiding wordt daaraan aangepast. - Op de **Zinzendorfschulen Königsfeld** heeft de pedagogische schooldirecteur al na twee schooljaren ontslag genomen. Dit leidde tot een intern proces waarbij het middelste managementniveau van de school opnieuw werd versterkt. De Zinzendorfschulen Königsfeld

zijn mede geraakt door bezuinigingen sinds de pandemie op het gebied van de scholen van de Protestantse Kerk in Baden. - De **Zinzendorfschule Tossens** is in de coronaperiode in grote moeilijkheden geraakt, die ook tot financiële knelpunten leiden. Het Provinciaal Bestuur was blij dat zij in deze situatie met mevrouw Manuela Heuthaler een ervaren pedagoge als directrice heeft gevonden, die het voortouw zal nemen in het nodige proces om een profiel te ontwikkelen. – De **basisschool “Crescendo” in Amsterdam-Zuidoost** zocht ook een nieuwe directeur (stand: oktober 2021). – De Stichting **Herrnhuter Diakonie** met haar speerpunten gehandicaptenzorg (speciale school en "deelnemen met assistentie"), verzorgingshuizen, kleuterschool en hospices in Herrnhut, Kleinwelka, Bischofswerda, Wurzen en Gnadau heeft een uitgebreid verslag overlegd. Het curatorium heeft met de heer David Heuckeroth een opvolger gevonden voor de theologisch directeur, br. Volker Krolzik, die in de herfst van 2022 met pensioen gaat. Het tekort aan geschoolde arbeidskrachten is op alle werkerreinen en op alle plaatsen dramatisch toegenomen. – De **Diakonissenanstalt EMMAUS** is – mede dankzij de financiële steun van de overheid – betrekkelijk ongeschonden door de coronacrisis gekomen. Aan de school voor verpleegkunde in Bautzen werden de takken verpleegkunde, geriatrie en kinderverpleegkunde in het kader van de “generalistische opleiding voor verpleegkunde” met succes samengevoegd. Het nieuwe intramurale hospice in Niesky kon in november 2019 met zijn werkzaamheden beginnen en was na drie weken volledig bezet. Ook EMMAUS is op zoek naar opgeleide verpleegkundigen.

Bedrijven, deelnemingen en vermogensbeheer

Na de verkoop van Höpner Lacke GmbH (Niesky) in 2018, is de Evangelische Broedergemeente nog de enige eigenaar / mede-eigenaar van vier vennootschappen: Comenius-Buchhandlung, Herrnhuter Sterne, Klimatechnik (vermogensbeheer; Neuwied), Ofenbau des Brüderhauses (Neuwied). Deze bedrijven hebben tot 2021 ondanks de coronabeperkingen positieve resultaten resp. geen negatief resultaat geboekt. De Abraham Dürninger Stichting is evenmin geraakt door corona, maar Abraham Dürninger & Co GmbH en Herrnhuter Holz Manufaktur GmbH hebben zwaar te lijden onder dervingen. Het bosbestand van de Broeder-Uniteit is massaal aangetast door een schorskeverplaag – het hoogste kapvolume dat ooit geregistreerd ging gepaard met historisch lage houtprijzen. Het bosbeheer leidt een leerling op en biedt een plek voor iemand die in het kader van een “Vrijwillig Ecologisch Jaar (FÖJ)” een jaar als vrijwilliger wil meewerken. Bij dit hoofdstuk waren er op de Synode geen aanvullingen of opmerkingen.

Huishouding en vermogen

Het financiële maatregelenplan om evenwichtige resultaten te bereiken werd volgens plan voortgezet. Uitgangspunt was het tekort van 410.000 euro, voor de dekking waarvan de Synode 2016 besluiten werden genomen. Puur cijfermatig werd de consolidatiedoelstelling zelfs overtroffen. In totaal werd op de volgende gebieden 518.000 euro meer aan inkomsten resp. minder aan uitgaven gerealiseerd: verhoging van de Uniteitsbijdragen in Duitsland en Nederland, verhoging van de inkomsten uit onroerend goed, besparingen in de Uniteitsadministratie en verlaging van de subsidie voor de gastenverblijven. Het grootste deel van de consolidatie werd via de hogere Uniteitsbijdragen door de gemeenten opgebracht. Als gevolg van tarief- en prijsontwikkelingen is de dekkingskloof echter nog groter geworden, zodat de prognose voor de komende vijf jaar opnieuw eindigt met een tekort van 340.000 euro. Het Provinciaal Bestuur heeft een nieuw maatregelenplan opgesteld voor de jaren 2021-2025 met een volume van 365.000 euro.

In de mondelinge aanvulling en in de discussie werden de verbazingwekkend hoge donaties bij de Losungsspende en HMM genoemd, maar deze zullen niet van blijvende aard zijn. De personeelskosten zullen blijven stijgen, voornamelijk ten gevolge van loonsverhogingen. Wat de scholen in Königsfeld en Tossens betreft, die sterk afhankelijk zijn van kerkelijke subsidies, werd opgemerkt dat de ECP via hen meer jongeren bereikt dan in de gemeenten. Een lid van de financiële commissie wees erop dat de grote inkomstenposten (giften, sterren, dagteksten) slechts in geringe mate kunnen worden beïnvloed en dat dus voorzichtigheid geboden is!

Br. Konrad Burckhardt (EBG Neudietendorf); zr. Ivonne Stam (rechts, van achteren) organiseerde de schriftelijke communicatie tussen den Synodeleden in de chat

Foto: Sebastian Faber

Verslag van de Financiële Commissie

De Intersynodale Financiële Commissie komt tweemaal per jaar bijeen voor beraadslagingen. Een belangrijke functie is de controle van de jaarrekeningen van de ECP. De financiële commissie controleert niet alleen de juistheid van de cijfers, maar bespreekt ook de strategische kwesties en doelstellingen op deze gebieden met het Provinciaal Bestuur. Daarmee geeft zij het Provinciaal Bestuur ruggensteun om in de loop van het jaar maatregelen te nemen die zullen leiden tot een evenwichtige jaarrekening. De commissie heeft ervoor gezorgd dat de jaarrekeningen sinds 2009 door een accountantskantoor worden gecontroleerd. Er waren geen bezwaren tegen de nu goed te keuren jaarrekeningen 2017, 2018, 2019 en 2020. De commissie stelde voor het Provinciaal Bestuur voor deze jaren decharge te verlenen. In de mondelinge aanvulling wees de voorzitter, zuster Dietlinde-Bettina Peters, er nogmaals op dat een gevreesde verstoring van het evenwicht ten gevolge van de pandemie zich gelukkig niet heeft voorgedaan, maar dat de crisis juist is aangegrepen om stappen vooruit te zetten op het gebied van de digitalisering, bijvoorbeeld door de gemeenten uit te rusten met opnametechnologie.

Bij het daaropvolgende verslag van de **werkgroep Digitalisering**, met als belangrijkste punten: digitalisering van de Synode, ECP Cloud, papierloos kantoor en duurzaamheid, waren er op de Synode geen aanvullingen en geen discussie.

OVERIGE VERSLAGEN AAN DE SYNODE

De **theologische commissie** (TC) bracht verslag uit over haar werkzaamheden inzake interreligieuze dialoog, waartoe zij op de Synode 2018 de opdracht had gekregen (B+V 2018/3). De verslagen over de gespreksprocessen in de gemeenten moesten worden samengevat. Het verslag is al van maart 2020, waarna de commissie geen vergadering meer heeft gehad. De TC wil nog werken aan een verklaring over het onderwerp “digitaal Avondmaal”, waar onlangs vraag naar was.

De TC wil de gemeenten bedanken voor de talrijke, soms zeer gedetailleerde reacties. Zij tonen aan dat de omstandigheden in de afzonderlijke landen en gemeentelijke structuren zeer verschillend zijn. Hieruit kwamen de volgende resultaten naar voren:

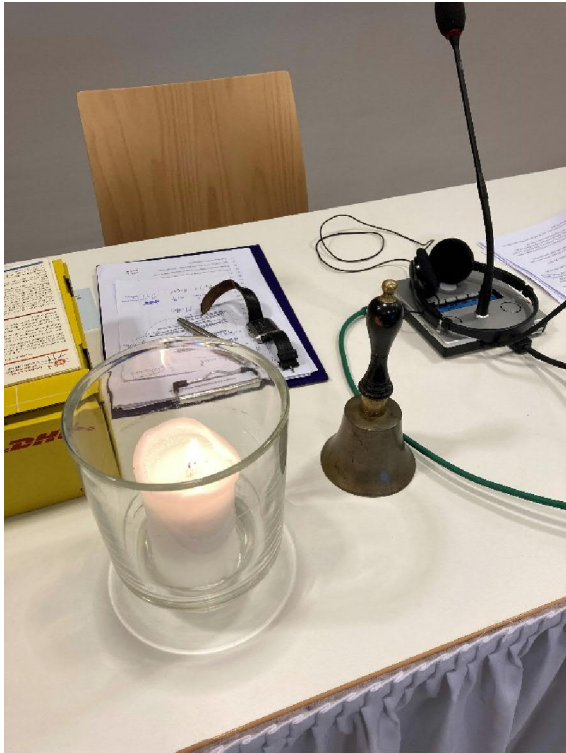
- a. Er zijn gemeenten die de interreligieuze dialoog beoefenen omdat er belangstelling is voor de geloofsovertuigingen en de godsdienstige praktijken van anderen.
- b. Er zijn gemeenten voor wie het samenleven met mensen van andere godsdiensten een natuurlijke ervaring is, zonder dat er specifiek over wordt gesproken.
- c. Er zijn gemeenten die (bijna) geen contact hebben met mensen van andere godsdiensten.
- d. Er zijn gemeenten die de interreligieuze dialoog afwijzen.

In de verslagen werd als belangrijk aangemerkt:

- Voor de Surinaamse gemeenten is de omgang als burens met mensen van andere godsdiensten onderdeel van hun dagelijkse leven, zonder dat er diepere theologische gesprekken aan te pas hoeven te komen. Deze ervaring gaat al terug naar het leven in Suriname.
- Het samen handelen met en voor mensen van andere godsdiensten kan na verloop van tijd tot diepere ontmoetingen leiden. Dergelijke ervaringen bestaan in het praktische diaconale werk, bijvoorbeeld in de ontmoeting met vluchtelingen of in de zorg voor zogenaamde ongedocumenteerden, zoals in de gemeente Amsterdam-Zuidoost.
- De zending en haar geschiedenis, die geleid heeft tot contact met vreemde culturen, maken onderdeel uit van onze kerk. Daardoor is er in het heden een bijzondere openheid voor een dialoog. De liefde van Christus en de kennis van het voorafgaande werk van de Heilige Geest verlichten ons en maken ons bekwaam tot het voeren van een dialoog.
- Een grote uitdaging van onze tijd is het atheïsme dat wij in onze onmiddellijke omgeving ervaren.

Als oriëntatie wordt het oecumenische document “Christelijk getuigenis in een multi-religieuze wereld” aanbevolen, met zijn 12 beginselen die aan het Evangelie zijn ontleend. Een belangrijk punt daarin is de gemeenschappelijke inzet van godsdiensten voor gerechtigheid en het algemeen welzijn, en tegen sociale verdeeldheid.

Er staat ook een duidelijke instructie in de “Grond van de Uniteit”, bijvoorbeeld in § 8 “... Jezus Christus is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen. Uit dit feit ontvangt zijn kerk haar zending en de kracht voor haar dienst ...”, § 9 “... Evenals de liefde van Jezus kent deze dienst geen grenzen ...” of § 10: God houdt vast aan zijn wereld, “wij mogen ons er niet aan onttrekken uit onverschilligheid, hoogmoed of vrees.”

Pauze [Foto: Erdmann Carstens]

De **liturgische commissie - Nederland** werkt aan drie projecten die nog niet voltooid zijn: 1. liturgisch handboek, 2. perikopen voor de gedenkdagen van de Broedergemeente (dit zou ook interessante resultaten kunnen hebben voor de andere regio's) en 3. liederen van de Broedergemeente in Nederland.

De **liturgische commissie - Duitsland** hield zich o.a. bezig met: 1. verdere werkzaamheden aan het Liturgisch Handboek, 2. analyse van de zangdiensten, 3. nieuwe casualia-situaties (b.v. bruiloften of zegeningen) en 4. de Stille Week. Wat punt 3 betreft, werd mondeling uitgelegd dat extra liturgieën niet nodig lijken. Er zijn veel verschillende ideeën en wensen in de gemeenten betreffende de liturgieën in de Stille Week.

Het resultaat van de analyse van de zangdienst werd verwerkt tot "10 punten voor een herijking van de zangdienst".

Van slechts twee van de vijf **zendingsorganisaties** – Herrnhuter Mission in Zwitserland (HM) en Herrnhuter Missionshilfe (HMH) – zijn schriftelijke verslagen ontvangen. Van het Zeister Zendinggenootschap (ZZg; Nederland) kwam het verslag te laat om het overeenkomstig het reglement in te dienen op de Synode. Van de Föreningen Evangeliska Brödrakyrkans Vänner (FEBS; Zweden) heeft de Synode geen verslag ontvangen. – De **Herrnhuter Mission in Zwitserland** is weliswaar de kleinste van de verantwoordelijke verenigingen van Mission 21, maar brengt veel potentieel mee. Zij richt zich vooral op de theologische opleiding wereldwijd en op projecten in Tanzania – in nauwe samenwerking met HMH. – In de afgelopen jaren heeft de **Herrnhuter Missionshilfe** nagedacht over de waarden waarvoor zij wil staan en over de theologisch-missionaire basis van het huidige zendingswerk. Onder het motto "*Onze missie: respect, saamhorigheid, hoop*" zijn 20 leidende beginselen geformuleerd. Er zijn concrete projecten in Malawi, Zanzibar (Tanzania) en Star Mountain. De inkomsten uit onze eigen fondsenwerving vormen een belangrijke pijler. In antwoord op een vraag van de Synode werd uitgelegd dat de projecten van HMH niet alleen in de christelijke of kerkelijke sector liggen en dat er ook staatsfondsen worden gebruikt, die vaak verband houden met ethische en humanitaire waarden, zoals gendergerechtigheid. Om dergelijke fondsen te genereren en sociaal verenigbaar te zijn, mag de taal (ook over hun waarden) niet te kerkelijk zijn, zodat het idee van evangelisatie op de achtergrond raakt. In de nabije toekomst zal de nadruk op de omgang met onze eigen zendingsgeschiedenis liggen. – **Brødremighedens Danske Mission** (BDM; Denemarken) werkt in projecten met drie provincies in Tanzania, Star Mountain, Oost-Congo, Burundi, Rwanda en Albanië. BDM zendt naar verhouding veel jonge vrijwilligers uit (2021 = 15; 2022 gepland 9), 75% van hen blijft verbonden met BDM!

De Synode ontving ook een verslag van het **werk van de Broedergemeente in het Huis van Godsdiensten** te Bern. Het heeft tot taak de interreligieuze dialoog en de interculturele uitwisseling te vergemakkelijken, naast de concrete beoefening van de godsdienst onder één dak met leden van andere geloofsgemeenschappen. Het ziet zichzelf als een experimenteerterrein, waar op kleine schaal wordt geoefend wat nu en in de toekomst van cruciaal belang is en zal zijn voor een vreedzame co-existentie op grote schaal. Het werk heeft de afgelopen twee jaar veel te lijden gehad onder de beperkingen in verband met de pandemie. Tegelijkertijd is de noodzaak om ontmoetingsplaatsen te creëren voor wederzijds begrip en voor het beoefenen van een onbevooroordeelde co-existentie er niet minder op geworden. De Hershutter sociëteit Bern heeft haar thuis gevonden in het Huis van Godsdiensten, en deelt haar kerkzaal met een Ethiopisch Orthodoxe gemeente. De predikant van de Broedergemeente heeft 20% FTE ter beschikking voor het werk in het Huis van Godsdiensten. Het Huis van Godsdiensten ontvangt graag gasten die het werk willen leren kennen en het idee verder willen ontwikkelen. Het Huis van Godsdiensten zou ook graag een signaal van de Synode ontvangen in hoeverre het werk wordt gesteund.

Bovendien heeft de **theologische commissie** alleen schriftelijk een **impulsnota** ingediend over het **inzamelen van collectes**. Dit gaat terug op een opdracht van de Synode 2018 (B+V 5/2018). In het initiatief werd toen kritiek geuit op het feit dat in de gemeenten van de Broedergemeente (in Duitsland) traditioneel alleen bij de uitgang wordt gecollecteerd en niet – zoals in veel andere kerken – tijdens de dienst. Sommige giften die nodig en wellicht ook mogelijk zouden zijn geweest, ontvangt men niet op deze manier. Het stuk is bedoeld als uitnodiging voor een discussie in de gemeenten. Het geeft daarvoor een gedegen bijbels-theologisch kader, maar ook concrete handreikingen voor een dergelijke discussie in bijvoorbeeld gespreksgroepen of huiskringen.

De tolken [Foto: Sebastian Faber]

VERKIEZINGEN

Op deze Synode vonden betrekkelijk weinig verkiezingen plaats.

De verkiezing van een **bisschop**, die dringend is, werd uitgesteld tot een buitengewone vergadering in juni 2023, omdat de Synode daarvoor fysiek bij elkaar moet komen.

Daarnaast waren er verkiezingen voor het **Provinciaal Bestuur** nodig. Eigenlijk ging het over de afdelingen 1 (Nederland, internationale oecumene, theologische opleiding) en 5 (Recht, personeel, onroerend goed, jeugdwerk). Aangezien het Provinciaal Bestuur echter verzocht had om in het kader van een reorganisatie tot vier leden te worden teruggebracht, en de Synode dit onmiddellijk had goedgekeurd (zie pag. 8), ging het slechts om afdeling 1. Br. Johannes Welschen was de enige kandidaat en hij stelde zich herkiesbaar, echter met het oog op zijn naderende pensionering voor een verkorte termijn van vier (in plaats van de normale zes) jaar. Als een van zijn prioriteiten voor deze periode noemde hij de verwerking van het slavernijverleden in Nederland en Suriname.

Voor de Synode van de wereldwijde Broeder-Uniteit (**Unteitssynode**) in 2023 in Zuid-Afrika moest de Synode twee afgevaardigden en twee plaatsvervangers kiezen. Onder de verkozenen moet ten minste één vrouw zijn en twee verschillende regio's van de Europees Continentale Provincie moeten vertegenwoordigd zijn. Zes kandidaten – vier zusters en twee broeders – stelden zich verkiesbaar, drie uit Nederland, twee uit Duitsland en één uit Zwitserland. De zusters Damaris Enkelmann (Berlijn) en Lilian Stuger-Kemmel (Noord-Holland) werden gekozen, en de broeders Volker Schulz (Bazel) en Vivian Winter (Haaglanden) werden gekozen tot plaatsvervangers.

Voor een correcte documentatie van de Synode moesten twee commissies worden gekozen: de **controlecommissie voor het verslag** (Niels Gärtner/HMH, Gitti Lenz-van Wageningen/Zeist, Ulrike Riecke/Kleinwelka) en de **controlecommissie voor de notulen** (Edite Döring/Schweiz, Katharina Kronbach/Königsfeld, Knut Meinel/Ebersdorf).

Tenslotte moet er altijd een **Synodebestuur** worden gekozen voor de komende **Synodezitting**. De huidige drie bestuursleden stelden zich herkiesbaar: Br. Peter Vogt (voorzitter), zuster Nelly Cambridge en br. Johannes Näumann. Bovendien werden de zusters Jacqueline Helstone (Amsterdam Stad & Flevoland) en Gitti Lenz-van Wageningen (Zeist) uit de gelederen van de Synode voorgedragen, waarbij de laatste zich alleen kandidaat wenste te stellen voor een plaatsvervangende functie. Br. Peter Vogt (Herrnhut) werd herkozen als voorzitter, als plaatsvervangers zuster Jacqueline Helstone en opnieuw br. Johannes Näumann (Berlijn). De Synode dankte de aftredende zuster Nelly Cambridge (Utrecht) voor haar vele jaren van dienst aan de Synode.

Wachten op een verkiezingsuitslag [foto: Sebastian Faber]